

GAZETA RZĄDOWA.

DZIEŃ 25. PAZDZIERNIKA, ROKU 1794.

SESSYA RADY NAYWYZSZEY NARODOWEY.

Dnia 22. Października.

Prezydencya Obywatela Jozefa Szymanowskiego.

Na rekwizycyą N. Naczelnika, za zdaniem Rady wojenney uczynioną, zaleciła Rada wydziałowi skarbu, ażeby na żoła dla woyska Rzpltey, sumnę zł: pol: 250,000. z kassy narodowey, do kassy woyskowej, za kwitem Obyw: *Aloizego Krauza* kassjera generalnego zapłacił.

Wydział skarbu przyniośł opinią w odpowiedzi na podane przez magistrat miasta *Warszawy* względem ułatwienia kredytu i cyrkulacyi biletów skarbowych przełożenia, to jest: że co się tycze zmiany większych biletów na mnieysze, ta już ułatwiona; a co do zmiany biletów na gotowiznę, przełożył, iż przez taki sposób, samaby sobie Rzplta kredyt psuła; bo bilety zafundowane na dobrach narodowych, więcey są warte, iak pieniądze kruszcowe, z opinii tylko swą wartość mające.

Kommissarze porządkowi ziemi *Drohickiey* przybyli do *Warszawy*, złożyli oświadczenie, iż oni obowiązki swoje daley pełnić pragną; proszą tylko o wskazanie miejsca, w którymby od napadu woysk nieprzyacielskich wolni i bezpieczni być mogli. Rada to oświadczenie z winnym szacunkiem, dla przy-

kładney tych obywatelów gorliwości przyięła, i komunikować ie N. Naczelnikowi zaleciła.

Wydział potrzeb woyskowych przyniośł opinią względem Obyw: *Kona*. Rada przychylając się do memoriału tego obywatela, w regimencie pierwszym lat 28. w regimencie trzecim lat 17. a przy lazarecie w *Krakowie* lat 10. służącego, zaleciła wydziałowi potrzeb woyskowych, aby przez wzgląd na tyle zasług, w służbie woyskowej położonych, unieścił go na funduszu inwalidów z płacą, stosowną do tego stopnia, na którym zostawał. Także przez wzgląd zasług iego, od obywatela *Brzeskiego* majora na piśmie zaświadczonych, zaległą mu należytość za trzy miesiące, wynoszącą zł: 120. zapłacić nakazała.

Obywatelka *Nankiewiczowa* zaniósł proźbę, aby mąż iey, przez dekret sądu naywyższego kryminalnego trzechletnim w więzieniu siedzeniem ukarany, mógł być od tey kary uwolnionym. Liczni obywatele podpisami swemi o toż samo uwolnienie wstawiali się. Lecz Rada mając na względzie, iż wdawanie się władzy naywyższey wykonawczey w rozwalnianie dekretów, mogłoby się stać nayniebezpiecznieyszym przykładem, przypominającym bezprawne Rady nieustaiącey w szafunku sprawiedliwości frymarki; i że niebyłoby żadney stałości, ani pewności, tak w wyrokach sądowych, iako i w całym sądowym postępowaniu,

gdyby iakakolwiek bądź magistratura mieszania się do nich prawo sobie przywłaszczała; deklarowała: iż znając granice władzy swojej, szanując porządek władz społecznych, i mając na baczności bezpieczeństwo obywatelskie, ani w rozstrząsanie dekretów, ani w rozwolnienie kar sądowych wdawać się nie jest mocna.

Memoryały, ieden Ob: *Kamiński*ego, possessora arendownego dóbr *Zarnowki*, do biskupstwa *Poznańskiego* należących, proszącego, aby od paletów, przez kommissyą *Liwską* wydać się mających, i zboru zbóż był wolnym, do wydziału żywności; drugi, Ob: *X. Skarżyńskiego*, proszącego o asygnacyą na pensyą emerytalną półroczną, do wydziału instrukcyi są odesłane.

Ob: *Krasnodębski* łowczy *Podlaski*, doniósł na pisanie, iż Ob: *Józef Osoliński* kommissarz porządkowy *Drohicki*, bez pozwolenia rządu miejsce urzędowania swego opuścił, i za granicę wyjechał. Rada zważając, iż iak obywatelską jest cnotą donosić tych, którzy swym obowiązkom uchybiają; tak oraz arcy szkodliwą jest rzeczą, gdy donoszenia nie na miejscu uczynione, pozor tylko gorliwości noszą, a pokątnym dają miejsce szemraniom, iż rząd niedofyc czuwa nad pilnym dopełnieniem przez urzędników obowiązków, choć oto jest od gorliwych obywatelów ostrzegany; oświadczyła Ob: *Krasnodębskiemu* w rezolucyi swojej, iż każdy, ktokolwiek o uchybienie przepisów rządowych, chce drugich oskarżać, ma na to wyznaczony sąd, do którego się udać powinien. Tam donosząc przewinienia, i karę na przestępującego ściągnie, i gorliwość swoją nieplonną okaże.

Sesya solwowana na dzień następujący, na godzinę 11. z rana.

O D E Z W A

Obywatela Tomasz Waurzeckiego Najwyższego Naczelnika siły zbroynnej narodowej do Obywatelówi Wojska.

Gdyby godziło mi się oglądać, albo na własną zdatność, albo na ważność

włożonych na mnie obowiązków, albo nakoniec na tego, czyje mam zastępować miejsce, niechybnie przywiesić mnie nie zdołało do przyjęcia Naczelnictwa siły zbroynnej narodowej, do którego z woli Rady najwyższej powołany zostałem. Ale gdzie święta powinność obrony oyczyzny i iey wolności zachodzi, tam wszystkie uwagi ustępować muszą. W usługach powszechnemu dobru stopień władzy, lub podległości zarówno ważę, prawdziwą szlachetność pokładam na dopełnieniu gorliwym tego, co kto z miejsca swego działać jest winien, w nieuchylaniu się od tych obowiązków, iakie dlań stanowi potrzeba oyczyzny. W iey więc imieniu, wezwanemu od Rady najwyższej, niewolno było nieprzyjąć padłego na mnie wyboru.

Alle obeymując to miejsce po *Tadeuszu Kościuszcze*, mogliście wam co takiego obiecywać po sobie, co by nieodżałowaną stratę jego narodowi w iakolwiek sposobie nadgodzić zdołało? Nie bynajmniej... Lecz przynoszę z sobą, bracia! chęć najszczerszą, choć nie równym krokiem wstępowania w ślady jego, najmocniejszą uślisność poświęcenia się obronie oyczyzny, i stałą wierność w przyszłości być razem z wami wolnymi, lub umrzeć.

Tak jest bracia obywatele! Te są święte śluby, któreśmy złożyli w obliczu Boga zastępów. Ten jest szlachetny zamiar poświęcenia naszego, z tym hasłem stanął na czele siły zbroynnej narodowej nieporównany mąż *Tadeusz Kościuszko*, i krwawą walkę wypowiedział tyranom państwiącym się nad naszą oyczyzną. Wiedziemy iż dotąd z niezaprzeczoną nam od nieprzyjaciół sławą waleczności. Niech tylko niepomyślnie zdarzenia, które nie odstępnie towarzyszą losowi wojennemu, nie zrażają mężstwa naszego. Zadać w wojnie niezmiennych powodzeń, jest żądać rzeczy niepodobnej. *Rzynianie*, którzy swe zwycięstwa pomknęli aż do ostatnich granic znanego świata, ileż nie ponieśli klęsk, które ich potęgę już do upadku fenylac zdawały się. Ale ich

dzielność nienadwątłona żadnym nieszczęściem, każda klęskę sowyta wetowała zwycięstwem. Coż powiedziano o *Grakach*? oto iż zwyciężani, zwyciężać nauczyli się. Heżby nie przywiódł podobnych przykładów z dzieł wojen późniejszych, naszego nawet narodu, gdyby miał potrzebę utwierdzać waleczność wazą, o której owzem tak rozumiam, że sama niepomyślność nowym ją zapamiętaniem żywia. Okazuje ją tylko w skutku i w podwoionych ustłowaniach wazych. W rękach całego narodu losy swoje oyczyna złożyła. Sił wazych ogólny związek potęgę jej stanowi. Zawždydzie więc nieprzyjaciel, którzy, iż im los nieszczęsny oddał w moc Naczelnika naszego, już nas zupełnie pokonanemi byźdź miały. Mamy zaiste przyczynę czuć ważność ponieśonej straty, ale żadney do rozpaczey nie mamy przyczyny. Życie naród; ten swe powstanie utrzymać, i do końca pomyslnego doprowadzić powinien. Żadna potęga despotów pokonać nie może wolnego narodu, byle był dzielny i śtaly. Maszli bowiem byźdź mężniejszy naczelnik prowadzony mułem do boju, niżeli ochotny swey wolności i ziemi obrońca? Toż żołnierz, który na rozkaz okrutny bił się nie o własny interes, ale dla nasycenia dumy, chciwości, lub zemsty uciemiężyciela swojego, i za żold lichy, nieśie na szwanek swe życie, ma mieć więcej odwagi, niżeli żołnierz, który o prawa i swobody oyczyste, o szczęśliwość własną, famili i potomków swych walczy? Honor i szlachetna chęć sławy, możeż bardziey do odwagi zagrzewać niewolnika, niżeli niepodległego obywatela? Te nie raz już powtórzone prawdy, dla tego w pierwfzey moiey do was odezwie przywodzę, że przekonanie o nich niewątpliwe i w czynach wazych, i w duszy własney znajduię. Te niech zawsze obecne umysłom, pokrzepiaią śtalość i dzielność ustłowań naszych.

Co do mnie, polecam się Bogu: wzywam Jego wlecznosności, aby mnie wspierał w ciężkościach powinności no wych: przyjętego zaś Naczelnictwa, ina-

ezy nie uważam, iak tylko za obowiązek pierwszeństwa do dzielenia prac, trudów i niebezpieczeństw w obronie oyczyny i iey wolności. Dan d. 23. Października 1794. roku.

Tomasz Wawrzecki.

O P I S A N I E

Pobożnego obrzadku w Kościele OOb: XX. Bernardynów na Pradze.

W niedzielę przeszłą, to jest 19. tego miesiąca, N. Naczelnik, urzędowante swoje polecił Bogu; od wezwania Imienia Jego rozpoczynając przewodnictwo wolnemu narodowi. W kościele OOb: XX. Bernardynów na *Pradze* zgromadziło się liczne wojsko z różnych obozujących batalionów, do którego pełne zachęcen patryotycznych, miał kazanie Ob: X. *Dębski*, prarektor szkół *Pułtuskich*. Przytomny nabożeństwu całemu N. Naczelnik chciał mieć poświęcony swoy pałasz obrzadkiem religii, i tym końcem oddał go w kościele w ręce Ob: X. *Gabryela Jakubowskiego* Karmelity, który zwykłe i do tego stołowne odmówiłszy z duchowieństwem przytomnym, tak świeckim, iako i zakonnym modlitwy, oddając go napowrot w ręce N. Naczelnika, takie krótkie do niego uczynił przemówienie:

„Czyn twój wodzu narodu *Polskiego*, cieżzy nas iako prawowiernych, iako obywatelów zapewnia. Z wezwaniem Imienia Naywyższego rozpoczynasz twoje urzędowanie, wzmacnia się przeto nadzieia w nas oglądania cię mocnym i niezwyciężonym. Przynosisz przed ołtarz już doświadczoną cnotę, znaną wzyftkim gorliwość; zapewniamy się więc iak obywatele, iż los nasz osłodziysz, polepszysz, ugruntuiesz. Prawdziwie, im więkzsy i czękzsy widzieć się daie zawód w usnościach ziemskich, tym skorczym lotem zrzenica pragnień powinna się wznosić ku niebu; ktoby nie mniemał, że poprzednik twój spocznie choć na moment na tey ziemi, która iego oczy zasypać miała? że przynajmniej uśladzie nieco na kamieniu, który iego przytłoczy mogię? przedież oddzielnie od ludzkich mniemań kierują-

ca powodzeniem śmiertelnych Opatrzność, stękać mu tylko nie spoczywać na gruncie wolnego Polaka kazala. Ani to przytaczam końcem rozkwilenia siebie i obecnych, iako raczey dla namienienia ci N. Naczelniku, iak wiele oczu na ten pałasz zwraca swóy widok. Zalem ściśniony obywatel, roztargniony żołnierz, strwożony mieszkaniec miast, wygnany z swego schronienia swobodney chaty rolnik; słowem, cokolwiek uczuło strażę ogromną nayukochańszego *Kościuszki*, wszysko to czeka, by pałasz twóy stawał się iak nayruchley orężem zemsty, obrony, tryumfu. Spraw to o Boże! bym ja był *Abimelechem*, dającym ci miecz, który pokonał *Goliata*, a ty byś był *Dauidem*, odpowiadającym mi licznemi zwycięstwami. Nie jest dziełniejszy nad ten oręż. Nie może publiczność cała stołowniejszych użyć wyrazów przy uszanowaniu ciebie, nad te, których niegdyś użył lud po stracie *Moyżesza*, *Jozuemu* oświadczać: „posłuszeństwo” = Cokolwiek rozkażesz nam, wykonamy, i dokąd nas tylko pošlesz, póydzimy. Jakośmy byli posłuszni we wszytkim *Moyżeszowi*, tak będziem i tobie, niech tylko Pan Bóg twoy równie będzie z tobą, iako był z *Moyżeszem*; ktoby sprzeciwił się wyrokowi twoim, i nie słuchał wszelkich mów twoich, niech umiera: ty tylko wzmacniaj się, i czyni mężnie. (*t. Iosue.*),

Excerpt z listu pisanego z Litwy, dnia 5. Października 1794. roku.

Generał Moskiewski *Knoring*, któ-

ry więcey jest głośnym przez rabunki w prowincyi naszey popełniane, a niżeli przez wzięcie *Wilna*, odmienił się teraz cokolwiek w swoich postępkach. Zdaie się, iż to jest skutkiem przełożenia przez *Xcia Repnina* uczynionych w *Petersburgu*; który widząc na swe oczy okropne spustoszenia w Litwie, iakimi wszędzie są oznaczone ślady przechodu wojska Moskiewskiego, a szczególniey komendy *Knorynga*, uczuł w tey mierze hańbę sprawiedliwie spadającą na imię Moskólów. Odtąd *Knoring* nie tak rabuje, wielu nawet obywatelom wydarte rzeczy powrócił. Sam zaś dla sprawienia dobrej opinii o swoim rozumie i obszerney nauce, bardzo często obcuje z pozostałemi professorami akademii *Wileńskiey*. O iakimkolwiek autorze jest mowa, o iakieykolwiek książce wzmianka, *Knoring* powiada, że ie wszytkie czytał, i że zna samych autorów bardzo dobrze. Z tey chęci uchodzenia za powszechnego erudyta podał się na śmiech; śmiejemy się więc z niego cicho, bo głośno śmiać się niebezpieczno. Kazał on tu wszytkie uniwersały tak od N. Naczelnika, iako i od Rady N. wyszłe spalić; lecz gdy mu przekładano, iż te papiery na makulatury przydać się by mogły, rzekł: a jeśli na makulatury, to dobrze, ia znaiu makulatury, to choroszy autor. Lubo nas bawia takowe kawalki *Knorynga*, radziibyśmy jednak nie długo się cieszyć takim sposobem, i wdychamy za momentem, kiedy i od iego komendy, i od iego erudycyi uwolnieni będziemy.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

DALSZY CIĄG OBRAZU STANU EUROPY.

Jakożkolwiek smutnemi zdarzeniami przeplatane jest powitanie narodu Polkiego, i zdaie się, że więcey nawet dotąd

klęsk, niżeli pomyślności doznała, iest się jednak nad czym zastanowić, że do tey mocy w tak krótkim czasie, i w tak szczy-

pley zostawioney nam części kraiu przyjąć mogła, i że dotąd dwom potencyom, tak silny odpor dać, zdolnywa. Wieleż to woyska Polfzcze spisek Targowicki zоставił? oto ledwie trzecią część tego, które od seymu konstytucyynego na nogach postawione było; oprócz 20,000. żołnierza zagarnionego z Ukrainą, drugie tyle strwońska liczna dezercya w czasie przewodniczenia Targowiczaków, i nagłonego przez Jgielstroma rozpuszczenia. Przy tak szczupłym woysku, wkrótce iednak stanął naród w poważney postaci, licznie przystawiony rekrut pomnożył się zbroyną do kilkudziesiąt tysięcy żołnierza. Nowe to jest woysko, lecz woyna jest taką szkołą, w której się prędko formują Szyccerze. Wydarło zwycięztwo pod *Szczekocinami*, i cofnięcie się dla przewyższającej Moskálów sily z pod *Chelna*, zbliżyło do stolicy oblężenie. Ale to statecznie wytrzymane dało sposobność do powstania Wielko-polanom, przez co sily Rzplitey pomnożone zоставiły, *Litwie* dosyć długi służył los woieny, dopiero po wzięciu *Wilna*, znalazły się woyska w potrzebie skupienia sił swoich. Przegrana *Sierakowskiego* i fámego Naczelnika, mimo znaczney straty ludzi, a może i wyższy z strony nieprzyjaciół, dała *Moskwie* nie małe nad woyskiem *Polkim* korzyści. Lecz duch narodu mężnego i stałego w przedsięwzięciu pozwala nam ieszcze lepsze powziąć nadzieie. Niech tylko okaże *Polak*, że tyle czuje szacunku dla wolności, tyle przywiązania dla oyczyzny, iż niezrażony żadnemi przeciwnościami, wszystko ich obronie poświęcić jest gotów, zapewnie krok tego, który ściagnął załanowienie Europy, znajdzie i poparcie. Ale Polacy! zawsze do cudzych Bogów wznosić ręce będziemy? Smutne doświadczenia dawne i późniejsze, niepowinnyż nas przekonać, że tyle tylko można pokładać nadziei w pomocy obcych, ile w okazaniu iey nam, własny swóy interes upatrywać będą? Czyliż przeto wszelkie już oczekiwania narodu są płonne? Bynajmniej. Ale, aby los Poliki mógł interessować przychylnych

iey sprawie, trzeba mężstwa i stałości; trzeba, abyśmy z taką dzielnością popierali przedsięwziętą obronę swobód i ziemie naszej, iakobyśmy żadney obcey pomocy, spodziewać się nie mieli. Dosyć już tych klęsk, któremi przyplaciliśmy zawiedzione nadzieie, a położone dobrą wiarą w przyjaźni sąsiadów, których nayuroczyłtwe z nami przymierza wiązały.

OPISANIE TELEGRAFU,

Czyli machiny do przesłania, lub odebrania wiadomości w krótkim bardzo czasie, z miejsc nayodleglejszych

Historya niniejszey woyny Francuzkiej liczne dowody zawiera, ile odwaga ludzka połączona z przemysłem dokazać może. Nieprzyjaciele Francuzów, uwiązując ich sercu, niewstydzą się uwłaczać i ich rozumowi. Skoro więc wynalazek *Telegrafu* ogłoszony został, iedni szukali w starych księgach, aby mogli znaleźć ślad iaki, którymby dowiedli, że to narzędzie, już w starożytności znane było; drudzy sławę wynalazku Anglikom, lub Włochom przyznawali. Ale próżne usiłowania wystawiły ich, ile nieznających nawet składu narzędzia, na zasłużone pośmiewisko. Anglicy *P. Hooper* wynalazcą *Telegrafu* byź mienia, iż plan iego roku 1774. w dziełach swych opisał. Włosi przywłaszczają sobie tę sławę, iakoby przed 10. laty Hr: *Possini* mieszkający w Rzymie na górze, miał sposób dowiedzenia się w iedney godzinie, iakie liczby w Neapolu na loteryi wyciągnięte były; ale ten sposób był nie inny, tylko przez wypuszczone race, i nie może służyć, iak tylko do oznaczenia liczby. Inny jest *Telegraf* Francuzki. *Astley* Anglik opisał go w następujący sposób:

Wystawić sobie potrzeba, iż się rzecz dzieie między miastem *Condé* i *Paryżem* w odległości mil 64. Między iednym a drugim miejscem obrane są 4. góry, czyli iakie inne wysokości, tak dalekie od siebie, aby iedno miejsce, z drugiego przez *Teleskop* doyrzane byź mo-

gło; naprzykład o mil 15. Na każdej wysokości osadzona jest machina *Telegraf* i *Teleskop*, i przy nich postrzegacz. Dajmy im nazwiska w *Condé A.* w miejscach pośrednich *B. C. D. E.* i t. d. w *Paryżu* i *L.* — *A.* chcący donieść iakową wiadomość *Paryżowi*, daie znak czyli na kulach, czyli na palach (bo to jest ieszcze tajemnicą) wyrażający rzecz, lub słowo. *B.* postrzega ten znak przez *Teleskop*, i na swej machinie reprezentuje go do *C.* *C.* zaś do *D.* i tak daley, aż dojdzie do *L.* który ten wyraz podług znanego sobie znaczenia, albo też i sam prosto znak zapisuie. Lecz *A.* nie wprzód przystępuje do drugiego znaku, aż postrzeże przez swój *Teleskop* powtórzoną też reprezentacją od *B.* Toż zachowują i pośredni postrzegacze. Tenże jest sposób postępowania na odwrot, gdy od *Paryża* ma iść wiadomość. Osoby tylko na obydwóch końcach będące, mając klucz tych znaków, rozumieć się mogą, pośrednie zaś mechaniczną tylko czynią usługę. Tym sposobem nayważniejszy

doniesienia, (lub rekwizycye, tyczące się wojska, fortec, granic, &c: z miejsca odległego o mil sto, rząd w iedney godzinie odebrać może. Co jest zaś nayważniejszego, klucz do zrozumienia tych znaków, tyle razy odmieniany byđ może, ile razy rząd tego uzna potrzebę. Owszem mogą byđ dane znaki, którychby nierozumiały obydwie osoby na dwóch końcach ostatnich zostające, i tylko mechanicznie wskazane sobie znaki reprezentujące. Wynalzcą *Telegrafu* jest *Chappe* Francuz. Podług jego przełożenia podanego *Konwencyi*, aby wiadomość iaka, naprzykład, z *Valenciennes* do *Paryża*, to jest: przez 70. mil odległości dóysdz mogła, nie trzeba więcej czasu, iak tylko minut 13. i 40 sekund. Koszt iedney machiny wynosi do 6,000. liwrów, a utrzymywanie zupełne takowey korespondencyi od granic północnych do stolicy, rachując w to sprawienie potrzebnych *Teleskopów*, ma kosztować 96,000. liwrów.

D O N I E S I E N I A.

Gdy Wydział żywności przełożył, iż domieszczone w *Gazecie* wiadomość, o sprawiedliwym dekrete sądów kryminalnych, w okoliczności ulzkodzenia magazynu publicznego zapadłym, z raportu autentycznego wyięta, uszczerbiać zdaie się stawie dozorców niepożłakowanie Rużących w Wydziale żywności; przeto *Redakcyja* *Gazety* *Rządowey* na wyrażną rekwizycyą tegoż Wydziału, przez obywatela *Gautie* *Radzcę* *Zastępcę* w tymże Wydziale zanieśloną, uwiadomia, że ukarany *Ulanicki*, nie był nigdy w Wydziale żywności, ale był dozorcą w *Departamencie* żywności *Kommissaryatu* *Woy* *skowego*.

Podae się do wiadomości, iż *Urząd* *Ławniczy* miasta wolnego *Warszawy* *Cyrkulu* pierwszego, *Aukcyją* na pojazdy, to jest: karety, karyolki, kolalki, wozy, kola, konie, trzęde, munsztuki garnitury, siatki, uździenice, ryngorty, dery, kocy, futra siodła, kulbaki, czapraki, andeki, i inne rzeczy staenne w *Poniedziałek*, to jest: dnia 27. 28. i innych dni miesiąca *Października* roku 1794. o godzinie 2giey po południu, w dworku obywatela *Alexandrowicza* wiewody *Podlaskiego* przy ulicy *Bugay* *Nro* 2,595. sytuowanym, za gotowe pieniądze odbywać się będzie.

Administracyja upadłego banku *Piotra* *Teppera*, obwieszcza wierzycielów *Tepperowskich*, że zebrała się w iey kasie summa do 30,000. złt: poll.: która w dzień 27. tego miesiąca i następnym, tym wierzycielom, którzy na swe wexle nie pożyczali ieszcze z masy, udzielana będzie, według ułożonych dawnych prawideł.